

Не акцентуючи увагу на самому порядку подання та розгляду скарг платників податків органами податкової служби, зупинюся на кількох важливих нюансах такої процедури.

- В Положенні дається досить розширений перелік дій і актів податкової інспекції, які можуть бути оскаржені. Однак цей перелік вичерпний, тобто в адміністративному порядку можна оскаржити лише ті ситуації, які в ньому відображені. На практиці це повинно реалізовуватися таким чином: тепер податківці зможуть відмовити у прийнятті чи розгляді скарги лише у випадку, якщо предмет оскарження не зазначений у переліку.

- Передбачено, що первинна скарга буде розглядатися органом державної податкової служби, який, на думку платника податків, неправильно визначив суму податкового зобов'язання або прийняв будь-яке інше рішення, що суперечить законодавству з питань оподаткування або виходить за межі його компетенції, встановленої законом.

Видається, що така позиція законодавця є не цілком логічною. Адже посадова особа, дії якої оскаржуються, навряд чи змінить свою думку. Однак існує точка зору, що насправді ж все те, що відбувається з моменту подачі скарги (призупинення нарахування пені, поява загрози відшкодувати підприємству заподіяну шкоду тощо), повинно послужити для інспектора приводом для роздумів: а чи не варто виправляти власну помилку, якщо вона дійсно (умисно чи з необережності) була допущена.

Але, на мою думку, розгляд скарг на рішення органів державної податкової служби взагалі в системі цих же органів не приведе на практиці до забезпечення повної об'єктивності при захисті прав і законних інтересів платників податків. Перспективу удосконалення і гарантування найвищого правового забезпечення захисту прав платників податків я бачу у створенні відповідних судових структур адміністративної (податкової) юстиції.

- В Положенні та Законі чітко передбачені строки подання та розгляду скарг платників податків, а також наслідки їх недотримання.

По-перше, визначено, що слід вважати моментом початку процедурного строку по подачі скарги. Зокрема, із вищезгаданих нормативно-правових актів однозначно випливає, що *10-денний строк* подачі скарги на рішення і дії органів податкової служби починається з дня отримання платником податків податкового повідомлення чи іншого рішення органу податкової служби, а не з дня прийняття податківцями рішення.

По-друге, Положення передбачає чіткі **умови, за яких цей строк може бути продовжений**. Крім того, строк подачі скарги збільшується до *30 днів*, якщо податкове зобов'язання визначається не платником податків, а працівниками податкової служби (але викликано це не порушенням законодавства).

По-третє, **строк прийняття рішення по скарзі** становить 20 календарних днів з дня її отримання. Знову ж таки цей строк може бути продовжено до 60 днів.

Однак найважливішим є те, що **якщо рішення за скаргою не надсилається платнику податків протягом цього строку, така скарга (заява) вважається повністю задоволеною на користь платника податків** з дня, наступного за останнім днем цих строків. Скарга вважається також повністю задоволеною, якщо рішення про продовження строків її розгляду не було надіслано платнику податків до закінчення двадцятиденного строку.

Право на захист створює впевненість платників податків щодо недоторканості їх прав, в захищеності правом їх законних інтересів. Воно свідчить не тільки про загально-соціальне, але й про конкретно-індивідуальне призначення демократії, воно покликане забезпечити гармонійне поєднання конкретного індивідуального і суспільного інтересу.

Література

1. Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами: Закон України від 21.12.2000 р. № 2181-III // Урядовий кур'єр. - 21 лютого 2001р.
2. Про внесення змін до Положення про порядок подання та розгляду скарг платників податків державними податковими адміністраціями України від 3 березня 1998р.: Наказ ДПА України від 02.03.2001 р. № 82.
3. Коновалова М. Подання апеляцій до органів держподатслужби (що слід знати платникові податків) // Баланс. - 2001. - №31 (364). - 31 липня
4. Коцій В. ДПАУ пропонує не судитися // Компаньон. - 2001. - №14 (218). - 9-13 квітня с.14.
5. Лонюк І. Адміністративний порядок оскарження рішень органів державної податкової служби // Вісник податкової служби України. - 2001р. - №16. - квітень. - с.17
6. Саніахметова Н.О. Правовий захист підприємництва в Україні: Навч. Посібник.- К.: Юрінком Інтер, 1999.

Н. Ней,
аспірантка Чернівецького національного
університету ім. Юрія Федьковича

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КАТЕГОРІЇ “ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ” В СУЧАСНІЙ ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ ТА ЗАКОНОДАВСТВІ

Категорія “державне управління” є базовою категорією в ряді юридичних (адміністративне право, теорія управління) та неюридичних (теорія державного управління) наук, а тому визначення її обсягу і змісту має важливе значення для формулювання предметів та подальшого розвитку цих наук.

За сучасних умов, коли ми маємо конституційно закріплену систему поділу влад і не маємо конституційно закріпленого терміну “державне управління” (який, тим не менш, продовжує застосовуватись в законодавстві для позначення виконавчо-розпорядчої діяльності), питання про зміст (широкий чи вузький) та доцільність застосування категорії “державне управління” постало з найбільшою гостротою.

Конституція України та більшість нових конституцій колишніх союзних республік (на відміну від старих радянських) не містять терміну “державне управління”. Цей факт деякі дослідники розуміють як підставу для виключення категорії “державне управління” із понятійного апарату юриспруденції, або, у кращому випадку, визнають її суто науковою, яка не має практичного застосування в законодавстві. Такі автори (аналізуючи вузький зміст державного управління) вважають термін “державне управління” успадкованим від радянської юридичної науки та практики, від якого новітній юриспруденції необхідно позбавитись якомога швидше. Так, В.С.Рижов пропонує замінити термін “державне управління” на “виконавчу владу”¹, але, як відомо, категорії “державне управління” та “виконавча влада” хоча і можуть бути відображеннями одного явища – виконавчо-розпорядчої діяльності, однак мають дещо різний зміст. Категорія “державне управління”, навіть якщо брати її у вузькому розумінні,

відображає певний рівень організації системи управління і держави в цілому, а категорія “виконавча влада” відображає специфіку лише одного з видів державної діяльності, обумовленого існуванням системи поділу влад. Отже, категорія “державне управління” є значно ширшою за категорію “виконавча влада”.

Автори праці “Становлення нового адміністративного права України”² пропонують інший шлях вилучення з юридичної науки і практики терміну “державне управління”. Замість нього пропонується ввести термін “державна адміністрація” або “адміністрування”.

Мотивується це тим, що управління, по-перше, не достатньо вказує на існування в державі поділу влад, по-друге, в зарубіжній (зокрема, у французькій) літературі слова управління та адміністрування мають різне значення. Такий підхід вдається не дуже доцільним, оскільки в українській мові слова “управління” та “адміністрування” вважаються синонімами; крім того, така новація може викликати нову термінологічну плутанину, оскільки термін “державна адміністрація” вже застосовується для позначення місцевих органів виконавчої влади.

Не можна також погодитися з думкою, що категорія державного управління є суто науковою, а категорія виконавчої влади – правовою, яка закріплена в чинному законодавстві і Конституції³.

По-перше, категорія “державне управління” продовжує використовуватися в законодавстві, але переважно для позначення виконавчо-розпорядчої діяльності. Це, наприклад, ст.5 Закону України “Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Житомирській області” від 3.12.1999р.⁴, ст.21 Закону України “Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку” від 8.02.1995р.⁵, а також Указ Президента України “Про систему центральних органів виконавчої влади” від 15.12.99р.⁶, на самому початку якого сказано, що він прийнятий з метою підвищення ефективності державного управління.

Нормативні акти, в яких застосовується термін “державне управління” не вичерпуються вищевказаними: в українському законодавстві можна знайти не один десяток, а то й сотню таких нормативних актів, які були прийняті вже після вступу в дію Конституції 28 червня 1996 року. Отже, можна із упевненістю казати, що термін “державне управління” не тільки не зник із прийняттям нової конституції, а продовжує активно застосовуватися в законодавстві, але тільки у вузькому розумінні, тобто для позначення виконавчо-розпорядчої діяльності державних органів.

Широке розуміння категорії “державне управління”, дійсно, в законодавстві не застосовується, а використовується лише в науковій літературі. Але чи є це підставою не визнавати його правовою категорією? На нашу думку, така позиція є невірною, оскільки ще А.М. Васильєв наголошував на необхідності розрізнення термінів “правова категорія” та “категорія права”. Різне поєднання цих двох слів має певний понятійний зміст. Правові категорії – це наукові поняття, які виступають як елемент наукового мислення і слугують для відображення об’єктивної сутності правових явищ. Категорії права – компоненти правової нормативної структури, інструмент правового регулювання. Таким чином, категорія “державне управління” у вузькому розумінні може бути і категорією права, і правовою категорією, а категорія “державне управління” в широкому розумінні – лише правовою категорією.

Таким чином, можна виділити наступні закономірності сутності і співвідношення вузького та широкого змістів категорії “державне управління”, які, на нашу думку, мають важливе значення для наук, які їх використовують. Якщо державне управління використовується як категорія права, то воно повинно застосовуватися лише в тому юридичному значенні, яке йому було надане законодавцем. Зміст, вкладений в той чи інший законодавчий термін, який оформлює правову категорію, для пізнання є єдиним і обов’язковим (в нашому випадку таким єдиним і обов’язковим змістом категорії “державне управління” є виконавчо-розпорядча діяльність державних органів, який визначив сам законодавець).

Якщо ми оперуємо терміном “державне управління” для оформлення відповідної правової категорії, то нам не обов’язково слідувати вже визначеному в законодавстві чи літературі його змісту. В такому випадку дослідник вправі сам його конструювати або вибрати із вже існуючих в науці понять те, яке найбільш узгоджується з його теоретичними поглядами.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - №30.
2. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 8.02.95р. // Голос України. – 1995. – 13 квітня
3. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Житомирській області: Закон України від 3.12.1999р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - №2.
4. Про систему центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 15.12.99р // ОВУ. – 1999. - №50.
5. Васильєв А.М. Правовые категории: Методологические аспекты разработки системы категорий права. - М.: Юридическая литература, 1976.
6. Кампо В.М., Нижник Н.Р., Шльоер Б.Л. Становлення нового адміністративного права України. – К.: Юридична книга, 2000.
7. Кубко Є. Про предмет адміністративного права. // Право України. – 2000. - №5. – С.3-7.
8. Рыжов В.С. К судьбе государственного управления. // Государство и право. – 1999. - №2. – С.14-22.

¹ Див. Рыжов В.С. К судьбе государственного управления. // Государство и право. – 1999. - №2. – С.14-22.

² Див. Кампо В.М., Нижник Н.Р., Шльоер Б.Л. Становлення нового адміністративного права України. – К.: Юридична книга, 2000. – С.10-12.

³ Див. Кубко Є. Про предмет адміністративного права. // Право України. – 2000. - №5. – С.3-7.

⁴ Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Житомирській області: Закон України від 3.12.1999р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - №2. – Ст.5.

⁵ Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 8.02.95р. // Голос України. – 1995. – 13 квітня. – Ст.21.

⁶ Про систему центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 15.12.99р // ОВУ. – 1999. - №50.

⁷ Васильєв А.М. Правовые категории: Методологические аспекты разработки системы категорий права. - М.: Юридическая литература, 1976. – С.91.

Н. Нестерівська,
студентка II курсу юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка

РЕАЛІЗАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Сучасний етап державотворення в Україні об’єктивно обумовлений потребами рішучого подолання кризових явищ в економічній та соціальній сферах суспільного розвитку, які, однак, набули ознак системного характеру. Сьогодні вихід нашого